

ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ
Life and Career Skills in the 21st Century of Junior
High School Students Grade 9 in Samut Prakan Province

ปนัดดา นกแก้ว
Panadda Nokkaew
นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Master of Education Program in Education Administration
Rajamangala University of Technology Thanyaburi
ชัยอนันต์ มั่นคง*
Chaianan Mankong
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย
Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand
Email: panadda_n@mail.rmutt.ac.th, chaianan@rmutt.ac.th

Received : July 29, 2020
Revised : March 18, 2021
Accepted : March 24, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ และ (๒) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒๔๘ คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๓๖๘ คน ได้จากการกำหนดขนาดจากตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่ และมอร์แกน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ รองผู้อำนวยการงานบริหารวิชาการ และครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๖ คน สถิติที่ใช้ในการการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์การสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (๑) ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามการประเมินของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สอดคล้องกัน โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับดีมาก ตามการประเมินของครูผู้สอน

* ดร.ชัยอนันต์ มั่นคง Dr.Chaianan Mankong อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor

พิจารณาเป็นด้านพบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ตามการประเมินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พิจารณาเป็นด้านพบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง และ (๒) แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนสนใจให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเข้าสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักเรียนรู้ถึงการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพในสังคม มุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งความรู้ ทักษะ อารมณ์ ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง และรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ส่งเสริมการมีคุณธรรม ความรับผิดชอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานของผู้ผู้นำ

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต; อาชีพ; ศตวรรษที่ ๒๑

Abstract

The purposes of this research were to study: (1) life and career skills in the 21st century of junior high school students Grade 9 in Samut Prakan Province, and (2) the guideline to develop life and career skills in the 21st century of junior high school students Grade 9 in Samut Prakan Province. A questionnaire was administered to 248 teachers and 368 students of junior high school students Grade 9 who were chosen by using the Krehcie & Morgan table and stratified random sampling. The interviewees included 6 vice directors of academic high school and teachers of junior high school students Grade 9. The statistics used in the research were percentage, mean, and standard deviation while content analyzing was employed for the interviews. The results indicated that (1) life and career skills in the 21st century of junior high school students Grade 9 assessed by both the teachers and junior high school students Grade 9 were corresponded. It was in a very good level in the overall. When considering each aspect assessed by the teachers, it was found that the social and cross-cultural skill learning had the highest level, followed by the productivity and accountability whereas the initiative and self-direction were the lowest. In terms of each aspect assessed by the students, it was found that social and cross-cultural skills learning had the highest level followed by productivity and accountability and the lowest one was initiative and

self-direction; (2) the guideline to develop life and career skills in the 21st century of junior high school students Grade 9 in Samut Prakan Province included promoting students with their interest in knowing themselves, developing initiative and self-guidance continuously, promoting students in social skills, promoting students to know how to increase quality production to society, developing students in every aspect involving knowledge, skill, and emotion so that students would have a good attitude to oneself; know how to solve problems, promote responsibility ethics, and accept others' opinions as the basic of leaders.

Keywords: life skills; career; 21st century

บทนำ

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการสื่อสาร กล่าวได้ว่าปัจจุบันนี้คือยุคเครือข่ายไร้สายที่ครอบคลุมไปทั่วโลก หรือยุคไร้พรมแดนการสื่อสารเป็นไปอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว แต่การศึกษายังคงเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์และการพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตราที่ ๔ ให้ความหมายของการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า ทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษามี ๓ รูปแบบ คือ ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้สามารถรองรับ การเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างยั่งยืน การจัดระบบการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคม และประเทศชาติมากเท่าไร ก็หมายความว่า การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนจะมีความสำคัญมากที่สุดในการบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้^๑

งานด้านการศึกษาเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งต้องพัฒนาให้ทันกับการขยายตัวทางด้านเทคโนโลยี ที่มีความก้าวหน้า ตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

^๑ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๒) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓), พ.ศ. ๒๕๕๓, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

มองเห็นภาพงานอาชีพต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง สำรวจความสนใจ ความถนัด และมองเห็นเส้นทางชีวิตในอนาคตเพื่อความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต^๒ บทบาทของครูจึงต้องมีการเปลี่ยนเป็นผู้แนะนำ และเรียนรู้ไปพร้อมผู้เรียน สังคมโลกในศตวรรษที่ ๒๑ มีความแตกต่างไปจากในอดีต การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ คือการจัดการศึกษาที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนทั้ง ๓ ด้าน (๑) ทักษะเรียนรู้และนวัตกรรม (๒) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (๓) ทักษะชีวิตและอาชีพ สำคัญกับด้านทักษะชีวิตและอาชีพ

ทักษะชีวิตและอาชีพ มีความสำคัญสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ ๒๑ เนื่องจากเป็นทักษะที่นักเรียนจะต้องนำไปดำเนินชีวิต และเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับในอนาคต ทักษะชีวิตและอาชีพคือความสามารถแสวงหาความรู้ นำพาตนเองเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นใฝ่รู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ ดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี เคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม มีคุณธรรม มีความเป็นไทย เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ ทักษะการทำงานหรืออาชีพ คือ ความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำและยอมรับความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ริเริ่มงาน ดูแลตนเองได้อดทนและขยันทำงาน ทักษะชีวิตและอาชีพ คือการเรียนรู้ที่จะปรับตัวได้อย่างดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง หรือมีภัยคุกคามได้ อย่างชาญฉลาดถือเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตที่มีทักษะชีวิตในโลกศตวรรษที่ ๒๑ และการคิดสร้าง ผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป นำไปสู่การเผยแพร่ นำเทคนิควิธีการใช้และพัฒนาทักษะใช้ เกิดเป็นกลยุทธ์การขาย เกิดผู้ประกอบการในงานอาชีพ ซึ่งเป็นทักษะอาชีพที่ต้องมีการ ส่งเสริมให้ทันในยุคการเปลี่ยนแปลง^๓ ทักษะชีวิตและอาชีพโดย Partnership for 21st Century Skills ได้มีการแบ่งเป็น ๕ ด้าน คือ (๑) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (๒) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ (๓) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (๔) การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด (๕) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ^๔ ซึ่งทักษะเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามหลักสูตรควบคู่ไป กับการพัฒนาทักษะที่จำเป็น โดยกำหนดแผนการบริหารงานวิชาการให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

^๒ แนวการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑, **บริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ.**, (21st Century Skills) (๒๕๕๘), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://secondary.obec.go.th/> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

^๓ สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, **ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (The Twenty-First Century Skills)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea-> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

^๔ Partnership for 21st Century Skills , **Framework for 21st Century Learning**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.teacherrambo.com/file.php/1/21st_century_skills.pdf [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ๒๖๗

การบริหารงานวิชาการคือภารกิจหลักของสถานศึกษาและเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้สาระวิชาหลัก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน^๕ การบริหารงานในสถานศึกษาต้องการพัฒนาและให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้รับบริการ ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร บริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ^๖ ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการ คือจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง เป็นเขตปริมณฑล ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ด้านเศรษฐกิจ จังหวัดสมุทรปราการมีการทำนา ประมง และอุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ เช่น ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ, สถานตากอากาศบางปู มีการแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น ๖ อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสมุทรปราการ, อำเภอบางบ่อ, อำเภอบางพลี, อำเภอพระประแดง, อำเภอพระสมุทรเจดีย์, อำเภอบางเสาธง การศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖ และมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน ๒๕ สถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้ให้ความสนใจศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ สืบเนื่องมาจาก นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ และวางกรอบนโยบาย การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเน้นการพัฒนาประชากรวัยเรียนให้มีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ คือมีทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพที่เหมาะสม สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินงานทางด้านวิชาการเพื่อพัฒนา ออกแบบหลักสูตร วิชาแกน มาตรฐานและการประเมิน การพัฒนาทางวิชาชีพ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ นโยบายเพื่อการมีทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ครอบคลุม ทักษะ ๓R ๘C เป็นการเตรียมทักษะที่จำเป็นให้กับผู้เรียน ทั้งนี้เป้าหมายที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ และหาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาหัวข้อดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ครู นักเรียน ผู้ที่จะเป็นกำลังของชาติในอนาคตข้างหน้า และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

^๕ ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๒) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

^๖ ประภาศิริ สุรพันธ์, “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภูมิภาคตะวันตก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ
๒. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวนทั้งสิ้น ครู ๗๔๘ คน และนักเรียน ๙,๓๐๖ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวนครู ๒๔๘ คน และนักเรียน ๓๖๘ คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๖ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ รองผู้อำนวยการงานบริหารงานวิชาการและครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๖ คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑ คน จากโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษ โดยใช้เกณฑ์เป็นผู้เชี่ยวชาญ สำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ด้านการจัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ไม่น้อยกว่า ๕ ปี หรือได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้อง

คำจำกัดความในการวิจัย

๑. ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ (Framework for 21st Century Learning, 2009) ประกอบไปด้วย

๑.๑ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว หมายถึงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ในทุกสถานการณ์ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบมีความยืดหยุ่น ยุติธรรม ยอมรับคำติชม มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะคิดค้นบวก

๑.๒ ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง หมายถึงการมีความเป็นผู้นำที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน การวางแผนในการทำงาน ติดตามงาน ลำดับภารกิจในงาน ตามลำดับความสำคัญ อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเองทั้งทักษะและความรู้ สามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเพื่อพัฒนาเองสู่ความก้าวหน้าในอนาคต

๑.๓ ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หมายถึงเรียนรู้อยู่ร่วมสังคม อย่างเหมาะสม รู้จังหวะ เวลา การพูด การฟัง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี เคารพความแตกต่างของวัฒนธรรม มีจิตสำนึก และเห็นคุณค่าในความแตกต่าง นำไปสู่วัฒนธรรม การทำงาน หรือความคิดใหม่

๑.๔ การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด หมายถึง การมีผลงานการกำหนดเป้าหมายสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้สำเร็จลุล่วงวางแผน บริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างผลงานที่มีคุณภาพ ทำงานได้อย่างหลากหลาย นำเสนอผลงานอย่างมืออาชีพ และยอมรับในผลที่เกิดขึ้น เคารพ และชื่นชมในข้อแตกต่าง

๑.๕. ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ หมายถึงการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความเป็นผู้นำที่มีทักษะในการแก้ไขปัญหาแนะนำแนวทาง นำพาองค์กรสู่เป้าหมาย มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ยอมรับในความสามารถของทีม เป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ถือประโยชน์ส่วนตน มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และเสียสละ

กรอบแนวคิดในวิจัย

การวิจัยเรื่องทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบไปด้วยตัวแปร ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ มี ๕ ด้าน ดังนี้

ตัวแปร
ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑
- ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว
- ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง
- ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
- การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด
- ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

รูปที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน ๒๔๘ คน จำแนกตามสถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๗๐ มีตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๓๐ อายุ ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๑๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘ อายุ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรี มีจำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๙๐ มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า ๕ ปี มีจำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๑๐

ตอนที่ ๒ ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ตามการประเมินของครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ดังนี้

ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่าด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด ด้านเป็นความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง

ตอนที่ ๓ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำแนกตาม เพศ อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน ๓๖๘ คน จำแนกตามสถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๒๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๙๐ มีอายุ ๑๔ ปี จำนวน ๑๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๐

ตอนที่ ๔ ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ตามการประเมินของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ดังนี้

ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่าด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวและด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตอนที่ ๕ ข้อมูลการสัมภาษณ์รองผู้อำนวยการงานบริหารวิชาการและครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

๑. ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว จากการสัมภาษณ์ พบว่าจากคำถามฉันสามารถใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิดหรือสร้างผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากประเด็นการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนระดับนี้ควรมีการฝึกฝนทักษะชีวิตให้มากขึ้น ยังไม่ยอมรับคำติชม และยังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับตัวในสังคม เพื่อที่จะไปเรียนต่อหรือหางานทำ และควรมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมอย่างยิ่ง ควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่นักเรียนสนใจ ให้รู้จักตนเองว่าชอบอะไร เพื่อจะได้พัฒนาเด็กให้มีความรู้ความสามารถในด้านนั้น ให้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน เมื่อนักเรียนพัฒนาได้เต็มที่ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ย่อมเป็นเรื่องง่ายสำหรับตัวนักเรียนเอง นอกจากนี้ เราควรปลูกฝังเรื่องสิทธิเสรีภาพของแต่ละบุคคลเพื่อให้นักเรียนเคารพผู้อื่น ยอมรับในความคิดที่แตกต่างของแต่ละบุคคลได้

การที่จะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับโอกาสหรือประสบการณ์ในการที่จะแก้ปัญหา เพื่อที่จะได้ปรับตัวเองได้ ให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการกำหนดบทบาทอย่างไร นักเรียนก็จะปรับเปลี่ยนไปตามบทบาทที่ได้รับ กำหนดสถานการณ์ ในการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม ภัยของผู้เรียน จัดประสบการณ์ให้นักเรียนเผชิญปัญหาต่าง ๆ เพื่อดูการปรับตัวและการมอบหมายภาระงานให้นักเรียนได้มีทำงาน

๒. ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง จากการสัมภาษณ์ พบว่าจากคำถามฉันมีเป้าหมายในการทำงาน และการแสดงออกถึงภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากประเด็นการสัมภาษณ์พบว่า การพัฒนาด้านนี้ควรต่อเนื่องจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้ว่าตนเองชอบอะไร จากนั้นนักเรียนจะต้องรู้จักวางเป้าหมายในชีวิต ส่วนนี้ครูที่ปรึกษาคูรณะแวนและครอบครัว มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมหรือช่วยเหลือให้นักเรียนเลือกเป้าหมายในชีวิตตนเองได้ เช่น การเลือกเรียนต่อในสายสามัญ สายอาชีพ หรือเลือกทำงานที่ตนเองถนัดและสนใจ ควรเรียนรู้วัฒนธรรม ฝึกความมีระเบียบวินัย ควรให้นักเรียนตั้งเป้าหมาย เช่น เรียนไปจะต้องทำอย่างไรหรือจะ

ประกอบอาชีพอย่างไร โดยให้นักเรียนตั้งเป้าหมายเพื่อชี้นำตนเอง จะได้พัฒนาตนเองเพื่อให้ตนเองมีทักษะ เพื่อที่จะนำตนเองให้ไปยังเป้าหมายที่ต้องการ ใช้คำถามชวนคิดใช้การวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

๓. ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านทักษะทางสังคม และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์ พบว่าจากคำถามฉันสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากประเด็นการสัมภาษณ์พบว่า ควรส่งเสริมให้มีทักษะการเข้าสังคม มีเพื่อน รู้จักปรับตัว และเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมของตนได้อย่างเหมาะสม เห็นคุณค่าในตนเองและเคารพในความแตกต่างของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอายุ เพศ การศึกษา ศาสนาต่างจากตนเอง ต้องรู้จักวางตัวให้เหมาะสม ควรส่งเสริมความรู้คิด เน้นทักษะมารยาทในการฟัง พูด เป็นอย่างมาก เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อให้มีทักษะทางสังคมเพื่อที่จะปฏิสัมพันธ์กับตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้

๔. ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านการเพิ่มผลผลิต และความรู้รับผิด จากการสัมภาษณ์ พบว่า จากคำถามฉันสามารถอธิบายและนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากประเด็นการสัมภาษณ์พบว่า ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักเรียนรู้ถึงการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพในสังคมและควรมีการฝึกฝนให้เข้าถึงสังคมมากขึ้น เพื่อที่จะได้เข้าไปในสังคมอย่างเป็นคนดีของสังคม ควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดวางแผน กำหนดเป้าหมายในชีวิต รวมทั้งการแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้นกับตนเอง รู้จักใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ ถ้านักเรียนมีระเบียบวินัยที่ดีจะมีการวางแผน เมื่อวางแผนและทำตามแผนก็จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ที่ต้องมีการฝึกฝนทักษะที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ตัวเองมีการพัฒนา พัฒนาผลงาน อาจเป็นการไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ไม่เรียนรู้และไม่ฟัง เมื่อทำอะไรไปแล้วก็ต้องยอมรับผลที่เกิดขึ้น ถ้าดีก็ดำเนินการต่อไป แต่ถ้าไม่ดีก็ต้องรู้ว่าควรจะทำอย่างไร ยอมรับข้อผิดพลาดตรงนั้นได้และหาทางแก้ไขให้ได้

๕. ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านความเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบ จากการสัมภาษณ์ พบว่าจากคำถามเมื่อพบปัญหาในการทำงานฉันสามารถหาแนวทางแก้ไขได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดจากประเด็นการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนระดับนี้ยังขาดความเป็นผู้นำที่ดีควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งความรู้ ทักษะ อารมณ์ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเองและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ควรส่งเสริมด้านการมีคุณธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น เป็นพื้นฐานของผู้นำ และความรับผิดชอบ

ฝึกให้นักเรียนมีการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำ และต้องรู้ว่าการเป็นผู้ฟังที่ดีเป็นอย่างไร เช่น การยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกให้ความร่วมมือและจะต้องสามารถแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

ในฐานะการเป็นผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบ เพราะการเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบต้องมากกว่าคนอื่น จะต้องสามารถยอมรับข้อดี ข้อเสียของตนเองให้ได้ ถ้าเกิดว่าสมาชิกนำเสนอมาจะพิจารณาตนเองด้วย

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ในครั้งนี้พบว่า ครูและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

มีทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาคือ การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว และทักษะความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองอยู่ในระดับต่ำที่สุด สอดคล้องกับ โชติญา เผ่าจินดา ที่ทำวิจัยเรื่องการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ กรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า (๑) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง (๒) ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง มีความสำคัญเป็นอันดับสอง (๓) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว มีความสำคัญเป็นอันดับที่สาม (๔) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ มีความสำคัญเป็นอันดับที่สี่ (๕) การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ มีความสำคัญเป็นอันดับที่ห้า^๓

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เอกชัย พุทธสอน ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ได้แก่ (๑) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมคือมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (๒) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี คือ มีทักษะการเรียนรู้ การใช้ และการจัดการด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศให้เท่าทันอยู่เสมอ และ (๓) ทักษะชีวิตและการทำงาน คือมีทักษะในการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้^๔

ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากการประเมินของครู โดยภาพรวมพบว่าด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ และด้านความยืดหยุ่นและความสามารถ

^๓ โชติญา เผ่าจินดา, “การตรวจสอบความตรงของโมเดลทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง”, วารสารวิชาการ, มหาวิทยาลัยศิลปากร, (๒๕๖๐).

^๔ เอกชัย พุทธ, “แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต, (คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ในการปรับตัว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนสามารถเรียนรู้และมีทัศนคติเชิงบวกขณะทำงานร่วมกับผู้อื่น รองลงมาคือนักเรียนสามารถใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิด หรือสร้างผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ ปารีชาติ อังกาบ การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้สร้างตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ของเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่ควรจะทำให้เกิดแก่นักเรียนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะทักษะชีวิตและอาชีพที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในสภาพของการทำงานได้อย่างมีความสุข^๙ และส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนมีการแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนมีการวางแผนในการทำงาน ติดตามงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือนักเรียนมีเป้าหมายในการทำงาน และแสดงออกถึงภาวะผู้นำ นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเพื่อพัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้าในอนาคตได้

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือนักเรียนมีการพัฒนาตนเองทั้งทักษะและความรู้อย่างสม่ำเสมอ ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนมีท่าที ที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น รองลงมาคือนักเรียนเคารพและยอมรับหลักปฏิบัติของผู้อื่นที่แตกต่างได้ และเมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนรับฟังและให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือนักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อผลงานตนเองด้วยความเต็มใจ รองลงมาคือนักเรียนเคารพและชื่นชมในผลงานและข้อแตกต่างของผู้อื่น และนักเรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้นได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือนักเรียนวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ และด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือนักเรียนสามารถเสียสละประโยชน์ของตนเองเพื่อความสำเร็จของกลุ่มได้ รองลงมาคือเมื่อทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนสามารถประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มได้ และนักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือนักเรียนสามารถเสนอวิธีการที่จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จได้

^๙ ปารีชาติ อังกาบ, “การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ ตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย”, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๖๑).

ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากการประเมินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยภาพรวม พบว่าด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม อยู่ในระดับสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ททัพิชา สุขรัตน์ ได้ศึกษาต้นทุนชีวิต การพัฒนาตนเอง ทักษะทางสังคมและวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ พบว่าต้นทุนชีวิต และทักษะทางสังคม และวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนอาชีวศึกษาอยู่ในระดับสูง^{๑๐} รองลงมาคือด้านเพิ่มผลผลิตและความรู้ รับผิดชอบ ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือฉันสามารถเรียนรู้เหตุผลที่ดีและมีทัศนคติเชิงบวกในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รองลงมาคือฉันยอมรับคำติชม ความคิดเห็นด้านบวก และด้านลบได้โดยปราศจากความลำเอียงหรืออคติ และฉันมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือฉันสามารถใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิดหรือสร้างผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ ด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือฉันสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเพื่อพัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้าในอนาคตได้ รองลงมาคือฉันมีการวางแผนในการทำงาน ติดตามงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และฉันมีการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะและความรู้อย่างสม่ำเสมอ

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือฉันมีเป้าหมายในการทำงาน และแสดงออกถึงภาวะผู้นำ ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ฉันรับฟังและให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้อื่น รองลงมาคือฉันสามารถเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิมได้ และฉันเคารพและยอมรับหลักปฏิบัติของผู้อื่นที่แตกต่างจากฉันได้

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือฉันสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้านเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือฉันเคารพและชื่นชมในผลงานและข้อแตกต่างของผู้อื่น รองลงมาคือฉันยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อผลงานตนเองด้วยความเต็มใจ และฉันยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้นได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือฉันสามารถอธิบายและนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือฉันสามารถเสียสละประโยชน์ของตนเองเพื่อความสำเร็จของกลุ่มได้ รองลงมาคือฉันสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้ และเมื่อทำงานเป็นกลุ่มฉันสามารถประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือเมื่อพบปัญหาในการทำงาน ฉันสามารถหาแนวทางแก้ไขได้

^{๑๐} ททัพิชา สุขรัตน์, “ต้นทุนชีวิต การพัฒนาตนเอง ทักษะทางสังคมและวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ”, *ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๒).

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกรีดหรือแปลกแยก และยกระดับความฉลาดด้านสังคม (social intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (emotional intelligence) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ผลดี รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด แสดงพฤติกรรมอย่างมืออาชีพ และอย่างน่านับถือ ทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี มีเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสามารถทำงานร่วมกับคนที่มีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรมได้ดี ตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างไม่มีข้อแม้ ยกระดับความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีทำงานแบบใหม่

อีกทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความสามารถในการจัดการบริหารงานในความรับผิดชอบ ให้ไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ แม้จะมีอุปสรรคหรือแรงกดดัน มีการวางแผนงาน กำหนดเป้าหมาย การสร้างผลงานที่ได้คุณภาพ ทำงานเป็นทีมหรือทำงานที่หลากหลายได้ในเวลาเดียวกัน มีมารยาท ขยันขันแข็ง การติดต่อประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ชื่นชมต่อผลงานที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว จากการวิจัยพบว่า ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนมีการแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับต่ำที่สุด ครูต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิด สร้างผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์

๒. ด้านความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง จากการวิจัยพบว่านักเรียนมีการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะและความรู้อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับต่ำที่สุด ครูต้องมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักพัฒนาตนเองทั้งด้านทักษะ และความรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางเป้าหมายในการทำงาน จัดกิจกรรมส่งเสริมความกล้าแสดงออก และด้านภาวะผู้นำ

๓. ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม จากการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ครูต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๔. ด้านเพิ่มผลผลิตและความรับผิดชอบ จากการวิจัยพบว่านักเรียนวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ครูต้องแนะนำให้นักเรียนรู้จักวิธีการวางแผนก่อนปฏิบัติงาน และปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะการนำเสนอผลงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ๒๗๗

๕. ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ จากการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถเสนอวิธีการที่จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ครูต้องฝึกให้นักเรียนรับบทบาท ด้านการเป็นผู้นำที่ดี เปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอวิธีการที่จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จ แนะนำวิธีการคิดหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในการทำงานได้

บรรณานุกรม

โชติญา เฝ้าจินดา. “การตรวจสอบความตรงของโมเดลทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ครูศาสตร์อุตสาหกรรม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง”. วารสารวิชาการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๐.

ทัตพิชา สุขรัตน์. “ต้นทุนชีวิต การพัฒนาตนเอง ทักษะทางสังคมและวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ”. ปริญญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๖๒.

ประภาศิริ สุรพันธ์. “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดเทศบาล ภูมิภาคตะวันตก”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

ปาริชาติ อังกาบ. การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ ตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๖๑.

เอกชัย พุทธ. “แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

เว็บไซต์

แนวการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑. บริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (21st Century Skills) (๒๕๕๘). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://secondary.obec.go.th/> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

ราชกิจจานุเบกษา (๒๕๔๕), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๒) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๒) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓), พ.ศ. ๒๕๕๓. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.moe.go.th/> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].

- สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. **ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (The Twenty-First Century Skills).** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea-> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].
- Partnership for 21st Century Skills. **Framework for 21st Century Learning.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.teacherrambo.com/file.php/1/21st_century_skills.pdf [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑].